

Systematiskt arbetsmiljöarbete

CHARLOTTA GOTTSCHALK DIEDEN

ARBETSMILJÖRÅDGIVARE, SVERIGES BYGGINDUSTRIER SYD

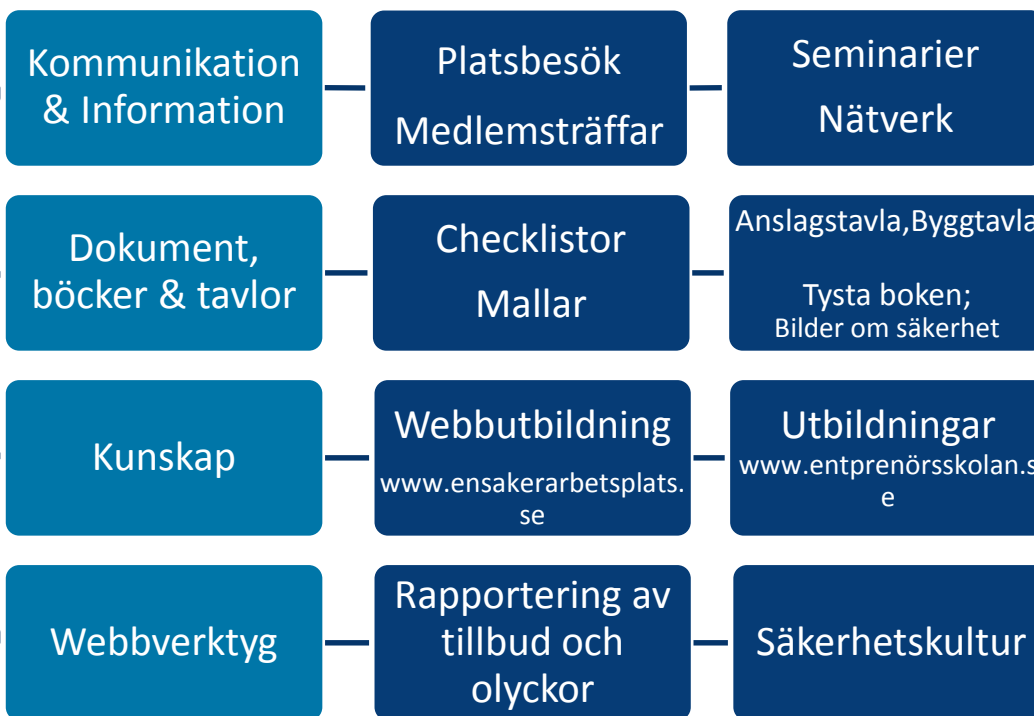
SVERIGES BYGGINDUSTRIER ARBETAR FÖR SÄKRA ARBETSPLATSER

”Våra arbetsplatser ska vara säkra, trygga och trivsamma. Vi vill att de medarbetare som vill ska kunna stanna i branschen hela sitt yrkesliv. Genom rådgivning, samverkan och utbildning vill vi utveckla branschen mot vår **Nollvision**;

INGA OLYCKOR PÅ VÅRA ARBETSPLATSER”

Vår verktygslåda

Ny webbutbildning

Hela byggbranschens
säkerhetsutbildning

 [WWW.SAFE
CONSTRUCTION
TRAINING.SE](http://WWW.SAFE
CONSTRUCTION
TRAINING.SE)

Den årliga Säkerhetsdagen den 28 april – för reflektion och samtal

- Tema 2017: Risker kring fordon
- Tema 2018: Risker med handverktyg

Om vår arbetsmiljörådgivning

Vi erbjuder stöd i arbetsmiljöfrågor genom bl a

- Löpande rådgivning via telefon och mejl
- Arbetsplatsbesök, t ex för en genomgång av företagets arbetsmiljöarbete
- Hjälp med upprättande av dokumentation t ex arbetsmiljöplaner och riskbedömningar
- ”Utökade arbetsplatsbesök” , t ex hjälp med utredning av arbetsplatsolyckor eller med anledning av inspektioner eller krav från Arbetsmiljöverket
- Mindre utbildningsinsatser

ARBETSMILJÖLAGEN OCH DET SYSTEMATISKA ARBETSMILJÖARBETET

Arbetsmiljölagen kap 2 säger att

- Arbetsmiljön ska vara tillfredsställande m h t arbetets natur och den sociala och tekniska utvecklingen i samhället.
- Arbetsförhållandena ska anpassas till människors olika förutsättningar i fysiskt och psykiskt hänseende.
- Arbetstagaren ska ges möjlighet att medverka i utformningen av sin egen arbetssituation samt i förändrings- och utvecklingsarbete som rör hans/hennes eget arbete.
- Teknik, arbetsorganisation och arbetsinnehåll ska utformas så att arbetstagaren inte utsätts för fysiska eller psykiska belastningar.
- Arbetet ska planeras så att det kan utföras i en sund miljö.

Arbetsmiljölagen kap 3

AML 3 kap anger vilka fysiska och/eller juridiska personer som har ett skyddsansvar enligt lagen. **En arbetsgivare har det mest långtgående arbetsmiljöansvaret** beträffande sina anställda.

Arbetsgivaren ska vidta alla åtgärder som behövs för att förebygga att arbetstagaren utsätts för ohälsa eller olycksfall.

Andra skyddsansvariga enligt 3 kap AML är:

- Byggherre (beställare av arbetet)
- Arkitekter, konstruktörer, projektörer
- BAS-P (byggarbetsmiljösamordnare planering, projektering)
- BAS-U (byggarbetsmiljösamordnare utförandet)
- Arbetsgivare, inhyrare av arbetskraft, ensamföretagare (entreprenörer/utförare)
- Tillverkare, leverantörer och uthyrare av maskiner och produkter
- Anställda och inhyrda arbetstagare

Arbetsmiljölagen kap 3

3 kap 2a §; systematiskt arbetsmiljöarbete

- Arbetsgivaren ska systematiskt planera, leda och kontrollera verksamheten på ett sätt som leder till att arbetsmiljön uppfyller föreskrivna krav på en god arbetsmiljö. Arbetsgivaren ska utreda arbetsskador, fortlöpande undersöka riskerna i verksamheten och vidta de åtgärder som föranleds av detta. Åtgärder som inte kan vidtas omedelbart ska tidsplaneras.
- Arbetsgivaren ska i den utsträckning verksamheten kräver dokumentera arbetsmiljön och arbetet med denna. Handlingsplaner ska därvid upprättas.

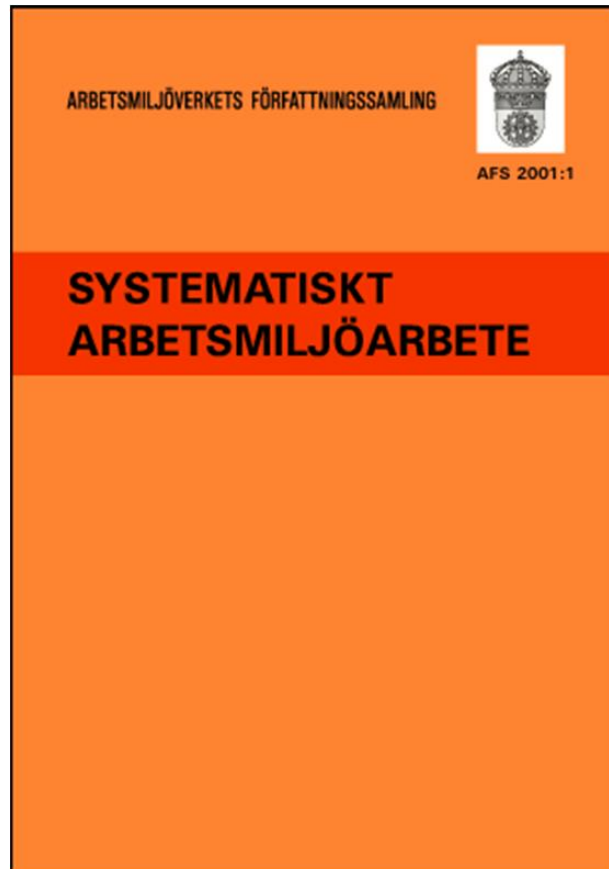
Arbetsmiljöverkets föreskrifter

- Arbetsmiljöverket har regeringens bemyndigande att meddela föreskrifter (AFS:ar) utifrån arbetsmiljölagen och arbetsmiljöförordningen
- Föreskrifterna innehåller bestämmelser som tydliggör de generella bestämmelserna i Arbetsmiljölagen
- AFS 2001:1 om systematiskt arbetsmiljöarbete (SAM) utvecklar och preciserar hur en arbetsgivare ska gå tillväga för att uppfylla sitt arbetsmiljöansvar.

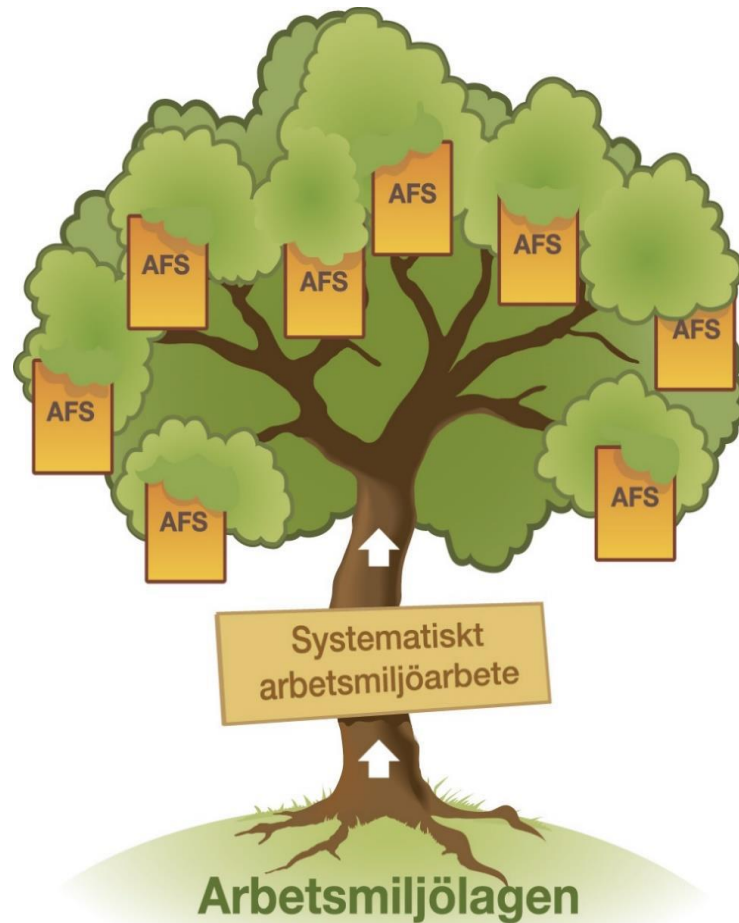

AV:s föreskrifter om systematiskt arbetsmiljöarbete, SAM

- Gäller för alla arbetsgivare och omfattar alla arbetstagare.
- Omfattar alla förhållanden i arbetsmiljön.

Arbetsgivarens regelträd

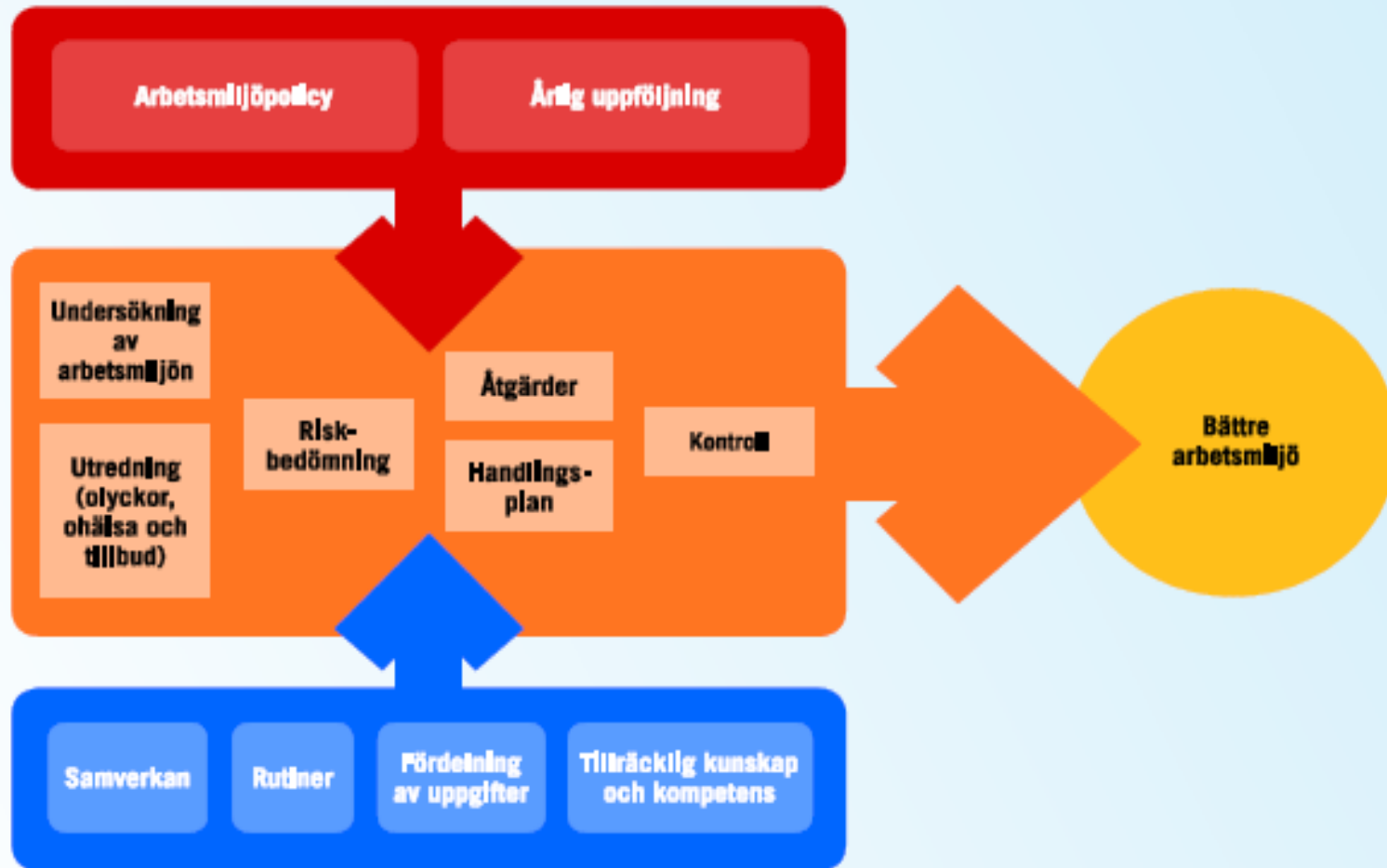
- Arbetsmiljölagen är grunden (roten) för arbetsmiljöarbetet.
- Systematiskt arbetsmiljöarbete beskriver de grundläggande aktiviteterna i SAM.
- Övriga föreskrifter i Arbetsmiljöverkets författningssamling (AFS) anger hur arbetsmiljön ska vara inom olika sak- och branschområden.

SAM ska vara en naturlig del i verksamheten

- Arbetsmiljöarbetet ska samordnas med verksamhetens styrning.
- Personer som ansvarar för verksamheten ska också ha ansvar för arbetsmiljön.
- Om arbetsmiljöarbetet sker utanför den dagliga verksamheten blir det en onödigt tung och svårstyrd sidovagn.

SAM ur ett process-perspektiv

Centrala processer i SAM

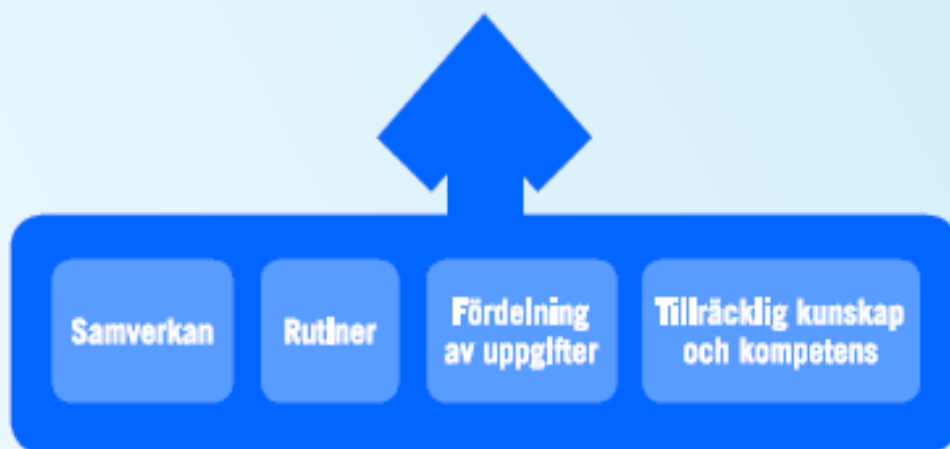
- Undersök arbetsmiljön.
- Utred ohälsa, olyckor och tillbud.
- Bedöm riskerna.
- Vidta åtgärder.
- Upprätta handlingsplaner.
- Kontrollera åtgärderna.

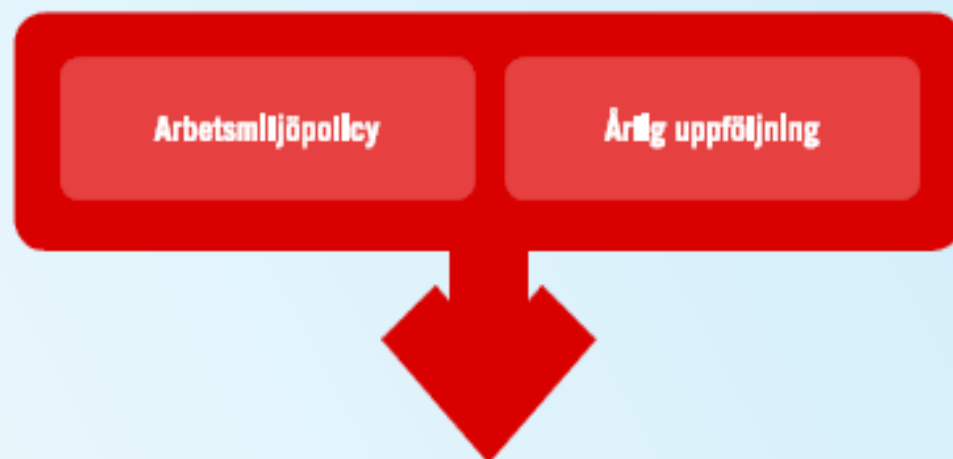
Stödprocesser i SAM

- Ge möjlighet för medverkan.
- Upprätta rutiner.
- Fördela arbetsmiljöuppgifterna.
- Skaffa kunskaper och kompetens
...om det ändå inte räcker till,
anlita extern hjälp.

Styrprocesser i SAM

- Upprätta en arbetsmiljöpolicy.
- Gör årligen en uppföljning av det systematiska arbetsmiljöarbetet.

SAM-hjulet

Dokumentationskrav enligt SAM

För alla företag skriftlig dokumentation för:

- Riskbedömning
- Handlingsplaner
- Instruktioner för arbetet – om allvarliga risker

För företag med minst 10 anställda, dessutom skriftlig dokumentation för:

- Arbetsmiljöpolicy
- Rutiner
- Uppgiftsfördelning
- Årlig uppföljning av SAM

Nya föreskrifter från Arbetsmiljöverket om organisatorisk och social arbetsmiljö (AFS 2015:4)

Arbetsgivarens ansvar i korthet:

- Chefer och arbetsledare ska ha kunskaper kring psykosocial arbetsmiljö
- Tydliga mål ska finnas för den psykosociala arbetsmiljön (t ex avseende kommunikation, lärande, ledarskap, samarbete, inflytande och delaktighet)
- Arbetsbelastningen ska vara rimlig
- Arbetstiderna ska vara hälsosamma (och inte bara i enlighet med Arbetstidslagen)
- Rutiner ska finnas i händelse av mobbing, kränkningar etc

De nya föreskrifterna innebär bl a

- **Nya krav** på särskild policy och särskilda chefskunskaper om att förebygga och hantera ohälsosam arbetsbelastning samt kränkande särbehandling
- **Nya krav** på att arbetsgivaren anpassar företagets resurser efter sina krav på arbetstagaren eller vice versa och gör mål och prioriteringar tydliga.
- ***Inga regler förenade med sanktionsavgifter men föreskrifterna gör det lättare för AV än tidigare att ställa krav och besluta om förelägganden avseende psykosociala arbetsmiljöproblem.***

Nya begrepp i föreskrifterna

Ohälsosam arbetsbelastning; när kraven i arbetet mer än tillfälligt överskrider de resurser som finns att tillgå. Denna obalans blir ohälsosam om den är långvarig och möjligheterna till återhämtning är otillräckliga.

Organisatorisk arbetsmiljö; villkor och förutsättningar för arbetet som inkluderar

1. ledning och styrning,
2. kommunikation,
3. grad av inflytande,
4. fördelning av arbetsuppgifter, och
5. krav, resurser och ansvar.

Social arbetsmiljö; villkor och förutsättningar för arbetet som inkluderar socialt samspel, samarbete och stöd från kollegor och chefer.

Det handlar om att anpassa kraven på arbetstagarna efter företagets och arbetstagarnas resurser (eller vice versa)

Kraven består bl a i:

- arbetsmängd
- tidsramar
- typ av arbetsuppgifter (rutinartade eller ständigt olika)
- arbetsuppgifternas svårighetsgrad
- komplexa IT/teknik-system
- kontakter med kunder, anhöriga, hyresgäster etc (emotionell påfrestning)
- förändringar i verksamheten

Resurserna består bl a i:

- arbetsmetoder (nya eller gamla)
- arbetsredskap (nya eller gamla)
- kunskaper och kompetens
- bemanning
- socialt stöd från chefer och kollegor
- tydliga mål, förväntningar och arbetsuppgifter
- återkoppling på arbetsinsats
- möjligheter till kontroll i arbetet
- möjligheter till återhämtning

Läs mer på

- www.av.se
- Se särskilt Arbetsmiljöverkets startpaket SAM
- www.prevent.se
- www.arbetsmiljoupplysningen.se

Tack för att ni lyssnade!

Charlotta Gottschalk Dieden
Arbetsmiljörådgivare i BI Syd
Tel 040-35 26 38
Mobil 072-511 63 11

Mail: charlotta.gottschalkdieden@sverigesbyggindustrier.se